

ESCULTURA EMOCIONAL

Mercè Riba, escultora

Roser Bech

periodista, Revista Alberes nº 15

Arribo a Llampalles, em perdo buscant el barri del Puig on he quedat, però abans d'atrapar el meu objectiu, l'atzar em porta a passar per la plaça Major i em sorprèn una escultura situada en un racó de la plaça. Baixo del cotxe, l'examino de tots costats. Es tracta d'*El llançador de llamps*. Després sabré que és mà de la Mercè Riba, la persona que m'espera. Sense saber-ho, hauré fet el primer tastet escultòric d'aquesta artista del dia.

Quan entrem al taller de la Mercè, m'ensenya en què està treballant: una escultura sobre el tema dels refugiats amb la qual participarà a *Tangències*, un projecte d'art contemporani que promou l'artista Pilar Farrés amb el patrocini de l'Ajuntament de Figueres. La proposta és connectar arqueòlegs i artistes empordanesos al voltant de peces arqueològiques i patrimonials perquè els segons en puguin fer una reinterpretació artística. Tot i que no l'haurà de presentar fins uns quants mesos després afirma que «el procés és llarg i l'escultura requereix temps i dedicació, almenys com jo entenc l'ofici.»

La Mercè traspua fermesa i decisió, se la veu convençuda de l'elecció que ha pres a la vida: «M'agrada mantenir la tècnica i l'ofici tradicional d'escultor afegint-hi nous materials i possibilitats. Em fascina plasmar la vida, el moviment, els sentiments. Trobar aquells recursos plàstics propis que em permeten expressar-me i que puguin, al mateix temps, arribar a sorprendre l'espectador». Em comenta que l'escultura en aquest país és poc valorada i que, fins i tot, algunes galeries d'art rebutgen acollir-ne exposicions. A diferència, en altres països d'Europa on ha exposat –Suïssa, Bèlgica, Luxemburg, França...– l'escultura es troba al mateix nivell de reconeixement que la pintura. «L'escultura és pesant, bruta i lenta en el seu procés, potser per això no és gaire engrescadora entre els artistes. A mi m'agrada perquè és un metjà matèric, tangible i tàctil que demana molta implicació corporal tant en el procés de modelat, fang, com en la talla. També m'agrada l'obra volumètrica perquè, un cop acabada, segueix la seva vida. Varia i mostrant diferents facetes segons ded d'on es mira i segons la llum que hi», descriu obertament. Aquesta defensa de l'escultura vista des de tots els angles la porta sovint a incloure a les seves obres unes peanyes que tenen un eix mòbil i que en permeten el moviment sense que l'espectador hagi de fer ni un pas.

EMISSORA D'EMOCIONS

En una reflexió sobre què és art, la Mercè es mostra sincera i clara: «L'art és una qüestió d'expressió i comunicació sensitiva i emocional. La comunicació

funciona quan l'obra que l'artista ha realitzat a partir de les seves vivències íntimes és capaç d'impactar emocionalment a l'espectador i de retruc, fer-lo reflexionar. L'art no es redueix a una qüestió d'estètica, ens emociona perquè ens porta a un procés d'introspecció. Aquesta és la màgia». Així doncs l'artista és l'emissor d'unes emocions que emanen de l'obra –canal de comunicació– i que el receptor ha d'interpretar, sense que el missatge sigui necessàriament el mateix entre qui el crea i qui el contempla. No és partidària que l'artista doni grans explicacions sobre el significat de la seva obra ja que, en certa manera, està condicionant la lliure interpretació subjectiva de l'observador. Davant d'aquesta dissertació em plantejo quina és la seva opinió sobre el paper dels crítics i historiadors de l'art: « Són veus professionals exteriors que aporten elements ben fonamentats per contextualitzar el creador i la seva obra. Donen claus per facilitar o enriquir-ne la comprensió.»

La trajectòria de la Mercè Riba ha estat i és eminentment figurativa. Gràcies a aquest llenguatge universal i intercultural ha pogut oferir recursos identificatius i simbòlics. «Quan vaig començar, s'havia oficialitzat l'informalisme i l'art abstracte com a única expressió de l'art contemporani. Els artistes figuratius érem deixats de banda, sense que se'ns valorés ni la qualitat ni el contingut de la nostra obra. Per sort, ara som en un moment més eclèctic i més obert. La gent és més receptiva», explica.

Nascuda a Barcelona dins una família inserida en el teixit cultural del país –el seus avis eren els poetes Carles Riba i Clementina Arderiu–, i la cinquena de nou germans, l'interès per l'escultura li és innat. Recorda que quan era petita la seva mare li deixava trossos de fang per modelar i en feia figuretes que després regalava a les amigues a l'escola. Amb dotze anys va ser alumna de Garcia Llorca, el pintor que li va veure talent artístic. Mentre cursava el batxillerat va començar a l'escola Massana en l'especialitat d'escultura i seguidament pintura i escultura a Belles Arts de Barcelona. Tot i que inicialment es va entusiasmar amb la fotografia i el cinema, de seguida va apostar per professionalitzar-se en el món de l'escultura: «T'ho has de creure i defensar-ho, si no malament. Qui ho farà per tu?» El 1979 es va traslladar a Llampaias on va instal·lar el seu projecte de vida professional i personal. És mare d'una noia i dos nois i en aquests moments té un net i una neta.

A part de l'escultura, també fa dibuixos i gravats calcogràfics. En canvi, ha fet poca pintura: «dubto sempre davant del color». Durant quinze anys de la seva vida va compaginar l'ofici d'escultora amb el de terapeuta psicocorporal. A primer cop d'ull semblaria una professió sense cap vincle amb el món artístic, ara bé, la Mercè afirma que durant aquell període va enriquir-se moltíssim personalment: «Em va permetre aconseguir un gran coneixement íntim de l'ésser humà. La meua pràctica de comunicar-me artísticament a través del llenguatge simbòlic em facilitava la comprensió del que els pacients expressaven amb paraules o a través del cos. A més a més acostumada al jo,

jo i jo de l'artista, era quasi relaxant centrar-me en l'escolta del tu, tu i tu del terapeuta..

SANT JORDI I EL DRAC

A part de les peces de temàtica ben diversa –la música, el ball, els esports, les caixes...– que ha creat per a exposicions, convocatòries, encàrrecs de particulars, també n'hi ha d'escampades pel jardí de casa seva i pels carrers i les places de pobles i ciutats de tot Catalunya. Ben a prop de casa podem gaudir, a més de l'escultura esmentada a l'inici d'aquest article, de la seva obra *Sant Jordi i el Drac*, instal·lada el 2011 a la plaça Catalunya de Figueres. «La vaig concebre sense pedestals amb la intenció que l'espectador pogués entrar dins l'escenari que organitzen el drac i sant Jordi i implicar-s'hi. Les escultures es poden tocar i s'han de tocar», confessa la Mercè Riba. Aquesta obra, que a l'inici alguns van trobar obscena i grollera, ha passat a ser un element més del paisatge figuerenc. Al cap i a la fi es tracta d'un al·legat a la convivència de la multiculturalitat. «El personatge de Sant Jordi és llegendari i, en aquesta escultura, jo en faig un arquetípic: un home que ni pels seus trets ni per la vestimenta denoti la seva procedència, ni tampoc el seu estatus social. Per tant un home amb qui tothom s'hi pugui identificar. Situo l'acció del grup escultòric en el moment de l'enfrontament entre Sant Jordi i el Drac. Representen simbòlicament dues forces complementàries: el bé i el mal, la raó i la força, la llum i l'obscuritat, el conscient i l'inconscient. Dos personatges que es miren de tu a tu, es reconeixen i es respecten. No hi violència manifesta, no hi ha sang, ningú no guanya ni ningú en surt vençut. Un al·legat al respecte a la diversitat i a la bona convivència. Un tema de perpètua actualitat.»

Marxo de Llampaias havent après un xic de geografia de la contrada i, sobretot, m'emporto una bona dosi de sensibilitat i reflexió artística que la Mercè m'ha transmès.